

Strokovni članek
347.736:347.952(497.4)

Vpliv insolvenčnih postopkov na ločitvene pravice, pridobljene v izvršbi

VLADIMIR BALAŽIC,
vrhovni sodnik, Vrhovno sodišče
Republike Slovenije

1. Uvod

Za ločitvene pravice je značilno, da lahko nastanejo na različne načine. Eden od načinov pridobitve je pridobitev v izvršilnem postopku, ki ga je upnik začel proti dolžniku. Če se po začetku izvršilnega postopka začne proti dolžniku še insolvenčni postopek, mora biti nujno urejena konkurenca teh dveh postopkov. Zaradi različne narave postopka prisilne poravnave in stečajnega postopka ter njunih posledic za dolžnika mora biti konkurenca urejena različno. Glede na to, da potrjena prisilna poravnava ne vpliva na obstoj ločitvene pravice in z njo zavarovane terjatve, in ker se v postopku prisilne poravnave ne poplačajo terjatve upnikov, težav pri ureditvi konkurence med tema postopkoma ni. Začetek stečajnega postopka sicer na obstoj ločitvenih pravic in z njimi zavarovanih terjatev tudi ne vpliva, pač pa je zelo pomembno, v katerem od postopkov bo upnik uveljavljal poplačilo terjatve, zavarovane z ločitveno pravico, pridobljeno v izvršilnem postopku. Zato mora biti konkurenca med tema dvema postopkoma urejena mnogo bolj obširno in natančno.

2. Vpliv postopka prisilne poravnave na ločitvene pravice, pridobljene v izvršbi

Po določbi 213. člena Zakona o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (ZFPPIPP) potrjena prisilna poravnava ne učinkuje za zavarovane terjatve (ter prednostne terjatve in izločitvene pravice), kar pomeni, da ne učinkuje niti za ločitvene pravice. Posledično po določbi drugega odstavka 160. člena ZFPPIPP tudi začetek postopka prisilne poravnave ne učinkuje za zavarovane (in prednostne) terjatve (ter izločitvene pravi-

ce), torej tudi za ločitvene pravice ne. Pri tem ni pomembno, kako so bile ločitvene pravice pridobljene.

Za ločitvene pravice, pridobljene v izvršbi, je bila ureditev pred ZFPPIPP-C nekoliko drugačna. Po prvotnem besedilu 213. člena ZFPPIPP je bilo namreč predpisano, da potrjena prisilna poravnava ne učinkuje za zavarovane terjatve, razen za tiste, v zavarovanje katerih je bila ločitvena pravica pridobljena v izvršilnem postopku na podlagi izvršilnega naslova iz prvega odstavka 215. člena ZFPPIPP¹ v zadnjih dveh mesecih pred uvedbo postopka prisilne poravnave.

Po novi ureditvi torej ni pomembno, kdaj je bila v izvršilnem postopku pridobljena ločitvena pravica. Zato velja za vse ločitvene pravice, ne glede na način pridobitve, enako pravilo, da potrjena prisilna poravnava, zato pa tudi začetek postopka prisilne poravnave na njihov obstoj ne vpliva.

Pač pa začetek postopka prisilne poravnave vpliva na tek izvršilnih postopkov, začetih pred njegovim začetkom. Po določbi prvega odstavka 132. člena ZFPPIPP se namreč postopek izvršbe, začet proti insolventnemu dolžniku pred začetkom postopka prisilne poravnave, prekine. Prekinitev nastane po zakonu samem in izvršilno sodišče s sklepom le ugotovi, da je postopek prekinjen. Tako prekinjen izvršilni postopek se bo po določbi drugega odstavka 132. člena ZFPPIPP lahko nadaljeval samo na podlagi takega sklepa sodišča, ki vodi postopek prisilne poravnave, za katerega ta zakon določa, da je podlaga za nadaljevanje izvršilnega postopka. Podlaga za nadaljevanje izvršilnega postopka je sklep o potrditvi prisilne poravnave (uvodni stavek 216. člena ZFPPIPP). Za terjatev, zavarovano z ločitveno pravico, v takem primeru velja, da jo lahko upnik v celoti uveljavi v nadaljevanem izvršilnem postopku, kar sledi iz določbe 2. točke 216. člena ZFPPIPP. Pri tem je treba opozoriti na redakcijsko napako, ki je nastala pri pisanju novele ZFPPIPP-C. Po prejšnji ureditvi je namreč veljalo, kot je bilo že navedeno, da potrjena prisilna poravnava učinkuje tudi za terjatve, zavarovane z ločitveno pravico, pridobljeno v izvršilnem postopku v dveh mesecih pred uvedbo postopka prisilne poravnave. To zdaj glede na spremenjeno določbo 213. člena ZFPPIPP ne velja več. Zato tudi ne more veljati besedilo prve točke 216. člena ZFPPIPP, po kateri naj bi izvršilno sodišče, tako kot je napisano, v nadaljevanju izvršilnega postopka za terjatev, zavarovano z ločitveno pravico, pridobljeno v izvršbi v zadnjih dveh mesecih pred uvedbo postopka prisilne poravnave, utesnilo izvršbo v skladu s potrjeno prisilno poravnavo. Skladno z določbo 213. člena je besedilo 216. člena ZFPPIPP mogoče razumeti edino tako, da se izvršba nadaljuje za celotno

¹ ZFPPIPP, člen 215:

(1) Sodna odločba ali odločba drugega državnega organa, ki je bila izdana pred pravnomočnostjo sklepa o potrditvi prisilne poravnave in s katero je bilo odločeno o terjatvi, za katero učinkuje potrjena prisilna poravnava, proti insolventnemu dolžniku izgubi moč izvršilnega naslova v obsegu, v katerem po prvem odstavku 214. člena tega zakona preneha upnikova pravica sodno uveljavljati plačilo.

zavarovano terjatev, tudi tisto, katere zavarovanje z ločitveno pravico je bilo pridobljeno v izvršilnem postopku v zadnjih dveh mesecih pred uvedbo postopka prisilne poravnave.

3. Vpliv stečajnega postopka na ločitvene pravice, pridobljene v izvršbi

Po določbi prvega odstavka 279. člena ZFPPIPP začetek stečajnega postopka ne vpliva na ločitveno pravico in terjatev, zavarovano s to ločitveno pravico. Prav glede vpliva začetka stečajnega postopka na obstoj terjatve, zavarovane z ločitveno pravico, pridobljeno v izvršilnem postopku, je bil zakon z novelo ZFPPIPP-C spremenjen. Po prejšnji določbi prvega odstavka 280. člena ZFPPIPP je namreč z začetkom stečajnega postopka prenehala ločitvena pravica, ki je bila pridobljena v izvršilnem postopku, začetem na podlagi sodne odločbe ali odločbe drugega državnega organa, v obdobju od zadnjih dveh mesecev pred uvedbo stečajnega postopka do začetka stečajnega postopka. Take določbe zakon zdaj ne pozna več, tako da začetek stečajnega postopka ne vpliva na nobeno ločitveno pravico, ne glede na to, kako in kdaj je bila pridobljena.

Na novo pa je urejen vpliv začetka stečajnega postopka na tek izvršilnega postopka, ki je bil začel pred začetkom stečajnega postopka. Po prejšnji določbi 132. člena ZFPPIPP je bila namreč posledica začetka stečajnega postopka vedno prekinitev prej začetega izvršilnega postopka in nato njegovo nadaljevanje na podlagi sklepa stečajnega sodišča. V praksi se je pokazalo, da v primerih, ko je izvršilni postopek tik pred zaključkom (premoženje, ki je predmet ločitvene pravice, je bilo prodano, treba je samo še poplačati upnika), prekinitev izvršilnega postopka in poplačilo upnika v stečajnem postopku nimata smisla. Pokazalo se je tudi, da je od tega, v kateri fazi je izvršilni postopek, odvisno, kaj je treba storiti s tem postopkom.

Izhodišče za novo ureditev je načelo koncentracije uveljavljanja terjatev, ločitvenih pravic in izločitvenih pravic v stečajnem postopku iz prvega odstavka 227. člena ZFPPIPP.² To za terjatev, zavarovano z ločitveno pravico, pomeni, da je načeloma treba tako terjatev kot ločitveno pravico uveljaviti v stečajnem postopku, samo izjemoma pa v izvršilnem postopku, ki se je začel že pred začetkom stečajnega postopka. Dodatno izhodišče je, da je prekinitev nekega (v našem primeru izvršilnega) postopka smiselna samo v primeru, da se bo tako prekinjeni postopek nekoč lahko nadaljeval.

Ključno vprašanje, od katerega je odvisen (nadaljnji) tek izvršilnega postopka, začetega pred začetkom stečajnega postopka, je, ali je bila v izvršilnem postopku pridobljena ločitvena pravica, in če je bila, kako daleč je izveden izvršilni postopek glede uveljavitve te ločitvene pravice:

² ZFPPIPP, člen 227:

(1) Upnik lahko svoj zahtevek za izpolnitev obveznosti, ki je nastala do začetka stečajnega postopka, v razmerju do stečajnega dolžnika uveljavlja samo v stečajnem postopku proti temu dolžniku in v skladu s pravili tega postopka, če v zakonu za posamezen primer ni drugače določeno.

- če upnik v izvršilnem postopku do začetka stečajnega postopka še ni pridobil ločitvene pravice, se izvršilni postopek z začetkom stečajnega postopka ne prekine, kot je veljalo doslej, ampak ustavi (1. točka tretjega odstavka 132. člena ZFPPIPP);
- če je upnik v izvršilnem postopku do začetka stečajnega postopka že pridobil ločitveno pravico, vendar v izvršilnem postopku še ni bila opravljena prodaja premoženja, ki je predmet ločitvene pravice, se izvršilni postopek prekine (po zakonu samem) z začetkom stečajnega postopka (2. točka tretjega odstavka 132. člena ZFPPIPP);
- če je bilo v primeru iz prejšnje alineje v izvršilnem postopku pred začetkom stečajnega postopka premoženje, ki je predmet ločitvene pravice, že prodano, začetek stečajnega postopka ne vpliva na tek izvršilnega postopka in se ta torej nemoteno nadaljuje, kot da stečajni postopek proti dolžniku ne bi bil začet (3. točka tretjega odstavka 132. člena ZFPPIPP). Po določbi prvega odstavka 281. člena ZFPPIPP v tem primeru terjatve in ločitvene pravice sploh ni treba prijaviti v stečajnem postopku, ker ju bo upnik uveljavil v izvršilnem postopku.

Izvršba proti dolžniku lahko teče z različnimi sredstvi izvršbe in na različnih predmetih. Zato so situacije, v katerih je treba presoditi, kdaj je bilo premoženje, ki je predmet ločitvene pravice, v izvršilnem postopku prodano, lahko zelo različne. Da o tem vprašanju ne bi bilo dvoma, je urejeno v ZFPPIPP v četrtem odstavku 132. člena. Po teh določbah se šteje, da je bila prodaja premoženja v postopku izvršbe opravljena:

- pri prodaji nepremičnine, ko je razglašen sklep o domiku (1. točka četrtega odstavka 132. člena ZFPPIPP);
- pri prodaji nematerializiranih vrednostnih papirjev na organiziranem trgu, ko je sklenjena prodajna pogodba (2. točka četrtega odstavka 132. člena ZFPPIPP);
- pri izvršbi na denarna sredstva pri ponudniku plačilnih storitev glede denarnih sredstev pri ponudniku plačilnih storitev ob začetku stečajnega postopka, ko je ponudniku plačilnih storitev vročen sklep o rubežu (3. točka četrtega odstavka 132. člena ZFPPIPP);
- v vseh drugih primerih, ko je kupec deponiral ali plačal kupnino (4. točka četrtega odstavka 132. člena ZFPPIPP).

V izvršilnem postopku lahko pride do tega, da je izvršba dovoljena glede več sredstev izvršbe in na različnih predmetih. Pravne posledice začetka stečajnega postopka na tek izvršilnega postopka je treba v takem primeru po določbi petega odstavka 132. člena ZFPPIPP presoati za vsako sredstvo in vsak predmet izvršbe posebej. V takem primeru se torej lahko zgodi, da bo izvršilni postopek glede enega sredstva ali enega predmeta izvršbe ustavljen, glede drugega prekinjen, glede tretjega pa se bo nadaljeval, kot da začetka stečajnega postopka ne bi bilo.

Ali in kako se bo nadaljeval izvršilni postopek, ki je bil zaradi začetka stečajnega postopka prekinjen v primerih iz 2. točke tretjega odstavka 132. člena ZFPPIPP, je odvisno predvsem

od tega, ali je bil stečajni postopek opravljen tako, da so bile prijavljene terjatve preizkušene ali ne (ker se je končal brez razdelitve upnikom).

Prvi primer nastane, če je bil v stečajnem postopku opravljen preizkus terjatev. V takem primeru mora izvršilno sodišče najprej po uradni dolžnosti preveriti, ali je upnik pravočasno prijavil terjatev in ločitveno pravico, ki jo je pridobil v tem izvršilnem postopku. Glede na to, kakšen odgovor dobi, sta mogoči dve situaciji:

- Če sta bili terjatev in ločitvena pravica pravočasno prijavljeni, izvršilno sodišče ustavi izvršilni postopek, ne da bi razveljavilo dejanja, opravljena v tem postopku, s katerimi je upnik pridobil ločitveno pravico, ter odloči, da ta ločitvena pravica ostane v veljavi (glej 1. točko drugega odstavka 280. člena ZFPPIPP). Po določbi četrtega odstavka 280. člena ZFPPIPP se v takem primeru opravi prodaja premoženja, ki je predmet ločitvene pravice, in plačila z njo zavarovane terjatve v stečajnem postopku.
- Če terjatev in ločitvena pravica nista bili pravočasno prijavljeni v stečajnem postopku, izvršilno sodišče na podlagi določbe 2. točke drugega odstavka 280. člena ZFPPIPP ustavi izvršilni postopek in razveljavi dejanja, na podlagi katerih je upnik v izvršilnem postopku pridobil ločitveno pravico. Ta določba je lahko taka zato, ker je posledica prepozne prijave terjatve in ločitvene pravice v stečajnem postopku njeno prenehanje v razmerju do stečajnega dolžnika (primerjaj peti odstavek 296. člena in peti odstavek 298. člena ZFPPIPP). Vendar pa to velja samo v stečajnem postopku proti pravni osebi. Po določbah 3. točke drugega odstavka 383. člena in 6. točke drugega odstavka 416. člena se namreč določbi petega odstavka 296. člena in petega odstavka 298. člena ZFPPIPP v postopku osebnega stečaja in stečaja zapuščine ne uporabljata. To pomeni, da posledica zamude roka za prijavo terjatve in ločitvene pravice v postopku osebnega stečaja in stečaja zapuščine ni njuno prenehanje v razmerju do stečajnega dolžnika, ampak obstajata še naprej. Zato ne vidim podlage niti za uporabo določbe 2. točke drugega odstavka 280. člena ZFPPIPP v postopku osebnega stečaja ali stečaja zapuščine. Ob smiselni uporabi (glej prvi odstavek 383. člena in prvi odstavek 416. člena ZFPPIPP) določb drugega in četrtega odstavka 280. člena ZFPPIPP bi moralo izvršilno sodišče tudi v takem primeru ravnati enako kot v primeru iz prejšnje alineje, torej ustaviti izvršbo brez razveljavitve dejanj, s katerimi je upnik pridobil ločitveno pravico, in odločiti, da ta ostane v veljavi. Premoženje, ki je predmet ločitvene pravice, bi nato moralo biti prodano v stečajnem postopku, v katerem bi bila tudi plačana upnikova terjatev (smiselno po četrtem odstavku 280. člena ZFPPIPP). Če pa v stečajnem postopku do prodaje premoženja in plačila upnika ne more več priti, ne vidim razlogov, ki bi v takem primeru govorili proti nadaljevanju izvršilnega postopka.

Drugi primer nastane, če je bil stečajni postopek pravnomočno končan brez razdelitve upnikom in ne da bi bil opravljen preizkus terjatev. V takem primeru izvršilno sodišče na podlagi pravnomočnega sklepa o končanju stečajnega postopka po uradni dolžnosti izda sklep

o nadaljevanju izvršilnega postopka in opravi vsa manjkajoča dejanja, potrebna za poplačilo upnikove terjatve iz premoženja, na katerem obstaja ločitvena pravica, ki je bila pridobljena v tem izvršilnem postopku (1. točka tretjega odstavka 280. člena ZFPPIPP).

Sklep

Z novelo ZFPPIPP-C je bilo vprašanje vpliva insolvenčnih postopkov na ločitvene pravice, pridobljene z izvršbo, precej poenostavljeno. Bistvena sprememba je, da niti začetek postopka prisilne poravnave niti začetek stečajnega postopka ne vplivata na obstoj terjatve, zavarovane z ločitveno pravico, pridobljeno v izvršilnem postopku, ne glede na to, kdaj je bila ločitvena pravica pridobljena. Druga bistvena sprememba pa je, da je po novi ureditvi mnogo bolj pregledno in logično urejeno vprašanje, ali bo upnik svojo terjatev in ločitveno pravico, ki jo je pred začetkom stečajnega postopka pridobil v postopku izvršbe, uveljavil v stečajnem ali izvršilnem postopku.

347.736:347.952(497.4)

Pravni letopis 2011, str. 91–96

VLADIMIR BALAŽIČ

Vpliv insolvenčnih postopkov na ločitvene pravice, pridobljene v izvršbi

Z novelo ZFPPIPP-C je bilo vprašanje vpliva insolvenčnih postopkov na ločitvene pravice, pridobljene z izvršbo, precej poenostavljeno. Bistvena sprememba je, da niti začetek postopka prisilne poravnave niti začetek stečajnega postopka ne vplivata na obstoj terjatve, zavarovane z ločitveno pravico, pridobljeno v izvršilnem postopku, ne glede na to, kdaj je bila ločitvena pravica pridobljena. Druga bistvena sprememba pa je, da je po novi ureditvi mnogo bolj pregledno in logično urejeno vprašanje ali bo upnik svojo terjatev in ločitveno pravico, ki jo je pred začetkom stečajnega postopka pridobil v postopku izvršbe, uveljavil v stečajnem ali izvršilnem postopku.

Ključne besede: izvršilni postopek, ločitvena pravica, začetek postopka prisilne poravnave, začetek stečajnega postopka

347.736:347.952(497.4)

Pravni letopis 2011, pp. 91–96

VLADIMIR BALAŽIČ

Effect of Insolvency Proceedings on Separation Rights Acquired in Enforcement Proceedings

The amended ZFPPIPP-C significantly simplified the issue of the impact of insolvency proceedings on separation rights acquired in enforcement proceedings. The main change is that neither the initiation of compulsory settlement proceedings nor of bankruptcy proceedings affects the existence of a claim secured with a separation right acquired in enforcement proceedings, regardless of when the separation right was acquired. Another significant change is that the new regime settles, in a much more transparent and logical manner, the question whether the creditor should exercise his secured claim in bankruptcy proceedings or in enforcement proceedings.

Keywords: enforcement procedure, separation right, commencement of compulsory settlement proceedings, commencement of bankruptcy proceedings